

УДК 338.25

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-2>**Михасюк І. Р.**

академік АН Вищої освіти України,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки підприємства,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7614-9237>

Косович Б. І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4760-3098>

Mihasiuk Ivan, Kosovych Bohdanna

Ivan Franko National University of Lviv

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ЧАСИ ВИКЛИКІВ

У статті досліджено можливості використання засобів державного регулювання економіки у сучасній Україні в умовах кризових явищ та викликів. З'ясовано необхідність посилення державного впливу на вітчизняну економіку аж до використання окремих елементів економічної диктатури. Визначено основні інструменти державного впливу на економічні процеси, а саме: вироблення антикризових заходів; посилення обороноздатності країни через розвиток ВПК; прогнозування та планування економічного розвитку; контроль та вплив на фінансові ринки; боротьба з тінізацією, корупцією, негативами олігархізації; контролю за зовнішньоекономічною діяльністю; гарантування інтересів зовнішнього та внутрішнього інвестора; інвестування економіки; розвиток різних форм державно-приватного партнерства; сприяння економічному розвитку регіонів України. Акцентовано на позитивній ролі централізованого державного регулювання української економіки в умовах загроз та викликів для формування цивілізованих ринкових відносин.

Ключові слова: інструменти державного регулювання, дерегулювання, економічна диктатура, економічна свобода, економічні кризи та виклики.

A TOOL OF STATE REGULATION OF ECONOMY OF UKRAINE IN CHALLENGING TIMES

The article investigates the possibilities of using the means of state regulation of the economy in modern Ukraine in the conditions of crisis phenomena and challenges. Among the most negative threats to the domestic economy are military aggression by Russia, the prevailing depressive business climate in the society, high levels of shadowing and corrupt schemes in economic activity, critical external debt, excessive scale and rate of loss of human capital, inconsistency of public administration and society's expectations, and in addition, the global pandemic COVID-19. The need to strengthen state influence on the domestic economy up to the use of certain elements of economic dictatorship has been clarified. The necessity of an economic dictatorship in Ukraine, i.e. the imposition of a state of economic emergency, is caused by a too long and devastating crisis that covers all spheres of society – economic, social and political and can lead to social upheaval. In the transition period, it would allow in a relatively short time to improve the structure of national production, which would contribute to its competitiveness, economic growth. After all, economic methods of state regulation and the use of market mechanisms aimed at changing the structure of production will give results only after a long period and will be accompanied by further growth of unemployment and declining economic indicators. The main tools of state influence on economic processes have been identified, namely: development of anti-crisis measures; strengthening the country's defense capabilities through the development of the military-industrial complex; forecasting and planning of economic development; control and influence on financial markets; fight against shadowing, corruption, negatives of oligarchization; control over foreign economic activity; guaranteeing the interests of external and internal investors; investing in the economy; development of various forms of public-private partnership; promoting the economic development of the regions of Ukraine. Emphasis has been placed on the positive role of centralized state regulation of the Ukrainian economy in the face of threats and challenges for the formation of civilized market relations. Tight economic policy of the state will allow directing the activities of all business structures in the legal field in order to form a real market. Only the state is able to unite the efforts of all branches of the state governance in order to develop and implement a new economic policy aimed at forming a market economy in the interests of society as a whole.

Keywords: tools of state regulation, deregulation, economic dictatorship, economic freedom, economic crises and challenges.

JEL classification: E60, F63, L50, L51, O10, O20

Постановка проблеми. За тридцять років незалежності України були уламки командно-адміністративної моделі нерівних правил і можливостей, марнотратного господарювання не трансформувалися у конкурентну

європейську ринкову економічну систему, що формує інвестиційні стимули та інноваційний запал підприємництва. Натомість Україна тридцять річницю незалежності зустріла з військовою агресією з боку РФ, депре-

сивним бізнес-кліматом, високим рівнем тінізації й корупційних схем в господарській діяльності, критичним зовнішнім боргом, надмірними масштабами й темпами втрати людського капіталу, невідповідністю державного управління очікуванням суспільства та ще в додачу глобальною пандемією COVID-19.

Все це вимагає вироблення дієвих інструментів державного регулювання економічних процесів. Мова йде не лише про системне реформування та гармонізацію принципів роботи державних і місцевих органів влади згідно з міжнародними стандартами та практиками, але й необхідне впровадження радикальних інструментів регулювання, що визначає актуальність, теоретичну та практичну важливість даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань регулювання економіки присвячені праці вчених В. Горбуліна, Е. Лібанової [2], І. Малога, А. Мельник, Ф.А. фон Хайєка [4] та багатьох інших науковців. Водночас додаткового дослідження потребують засоби та шляхи дієвого державного регулювання економічних відносин в умовах вітчизняних соціально-економічних викликів та глобальних криз.

Мета статті. Метою запропонованого дослідження є вивчення інструментарію державного регулювання економіки в умовах сучасних викликів; висвітлення важливості вироблення дієвих заходів регулювання економічних процесів, зважаючи на складність існуючих у вітчизняній економіці проблем та з'ясування переваг застосування економічної диктатури для їх подолання; вироблення нової економічної політики, спрямованої на формування ринкової економіки в інтересах всього суспільства.

Викладення основного матеріалу. Структурно деформована, диспропорційна економіка не реагує належним чином на звичні стимулятори економічного розвитку – зростання споживчого та інвестиційного попиту, позитивну кон'юнктуру зовнішніх ринків, скорочення податків, значні обсяги бюджетних видатків. Потенціал зростання «витікає» з країни через негативне сальдо торговельного балансу, високе боргове навантаження, вплив капіталу та людських ресурсів. Позбавлена власних стабільних рушіїв розвитку, українська економіка критично залежить від коливань на зовнішніх ринках. Про неможливість досягти сталого і динамічного розвитку без суттєвих змін структури економіки та застарілих засобів її регулювання свідчать періодичні занурення економіки України у глибокі системні кризи, кожна з яких поглиблює її відставання від найближчих європейських сусідів [1].

Існує позиція, що в умовах глобалізованості світової економічної системи, одним із чинників еволюційної трансформації стагнувочої і обтяженої викликами національної економіки може бути економічна централізована політика держави (економічна диктатура). Потреба економічної диктатури в Україні, тобто введення надзвичайного економічного стану, зумовлена надто тривалою і руйнівною кризою, яка охоплює всі сфери життя суспільства: економічну, соціальну та політичну – і може призвести до соціальних потрясінь. У перехідному періоді вона дає змогу за порівняно короткий термін вдосконалити структуру національного виробництва, що сприятиме його конкурентоспроможності, економічному зростанню. Адже економічні методи державного регулювання та використання

ринкових механізмів, спрямованих на зміну структури виробництва, дадуть результати тільки через тривалий період і супроводжуватимуться подальшим зростанням безробіття та зниженням економічних показників. Економічна ж диктатура за короткий час здатна подолати негативні явища та процеси в економічному житті держави, які виникли й усталились у період формування ринкових відносин: корупцію, ухиляння від сплати податків, тінізацію та бартеризацію економіки, великі зловживання у сфері зовнішньоекономічних відносин на енергетичному ринку, у виробництві і реалізації підакцизних товарів, передусім лікєро-горілчанних та тютюнових, і, як їх наслідок, недоотримання державним бюджетом колосальних сум, що гальмує вихід країни з економічної кризи та поглиблює соціальні проблеми. Крім цього, у держави є можливість цілеспрямовано та ефективно використовувати обмежені ресурси, насамперед, енергетичні, інвестиційні, раціоналізувати зовнішньоекономічні зв'язки.

Планування, зокрема зовнішньоекономічної діяльності, має системний характер, передбачає розгляд усіх суб'єктів такої діяльності як системи, яка складається зі структурних взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів. Єдність забезпечується через взаємну узгодженість усіх видів планів, їхніх показників, єдину методологію розрахунку фінансових показників. Зміст принципу безперервності полягає у тому, що планування зовнішньоекономічної діяльності повинне мати циклічний характер. Тобто таке планування має здійснюватися постійно, розроблені плани повинні безперервно приходити на зміну один одному у межах установленого періоду та втілюватись в програмах.

Впровадження економічної диктатури не означає відхід від ринкових реформ. Жорстка економічна політика держави дасть змогу спрямувати діяльність усіх підприємницьких структур у правове поле з метою формування справжніх ринкових відносин. А для цього слід ухвалити ряд законів, які регулюватимуть усі сторони економічної діяльності в державі. Потрібно також об'єднати зусилля всіх гілок влади з метою вироблення та реалізації нової економічної політики, спрямованої на формування ринкової економіки в інтересах всього суспільства.

Дерегулювання, тобто зменшення тиску держави на підприємства, спрощення процесу реєстрації підприємства та ліцензування є послабленням втручання держави на мікрорівні. Дерегулювання ж перехідної економіки на макрорівні, тобто відмова держави від управління важливими процесами, загрожує демократичним цінностям не менше ніж тоталітаризм. Україна, яка перебуває у змінному середовищі, а тим паче у стані війни, не може йти шляхом країн Заходу, які витратили десятки років для того, щоб виробити правила на ринку. Як приклад – досвід Франції, Чилі, моделі Сінгапуру і Гонконгу, які ґрунтувалися на вдалому раціональному поєднанні високого рівня державного втручання із тактикою дерегулювання економіки.

Чим більше відставання, тим активніше повинна втручатися держава у господарський процес, зокрема, шляхом державного інвестування в економіку, визначення пріоритетів бюджетних капітальних видатків. Інвестиційна сфера, особливо у країнах із перехідною економікою, неспроможна одужати за рахунок саморегульованих механізмів. Екстремальні умови вимага-

ють впровадження відповідних адекватних державних програм, спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату і вихід країни з кризової ситуації.

В сучасних умовах Україна як держава повинна залишатися саморегульованим менеджером поступового переходу від адміністративного до економічного регулювання, інтегрування у світові економічні системи. Це потребує відповідних змін у напрямках і засобах економічної політики, підтримки розвитку потенційно пріоритетних високотехнологічних галузей.

Економічна диктатура шляхом посилення програмного планування аж до централізації управління може запобігати виникненню кризової ситуації – від аналізу до ліквідації кризового стану. Кожний етап, своєю чергою, складається зі своїх підетапів, тому безперервність програмного планування обов'язковий компонент у антикризовому управлінні. Разом із стратегічними змінами будуть змінюватися зовнішні внутрішні умови та обмеження, які обумовлюють майбутній процес управління стійкістю та надійністю системи. З метою підвищення ефективності управління ризиками, а також зниження рівня витрат і позапланових втрат, керівництво повинно постійно вживати ургентні заходи для прогнозування виникнення ризику.

Відомо, що чим вища здатність систем до власного відтворення, тим сильніше соціальний опір тим змінам, які спрямовані на систему. Причому кожна конкретна форма прояву соціального опору є унікальною так само, як унікальною є кожна система конструкторного державотворення, які в ній протікають. Тому вістря тимчасової економічної диктатури слід спрямувати на створення нових знань, технологій, процесів, можливість доступу до нових знань та їх ефективного комерційного використання. То ж для України принципово важливо сформувати привабливе середовище для захисту власного інтелекту [2, с. 186].

Інтеграційні процеси в економіці, глобалізація фінансового ринку ведуть до стирання державних кордонів, послаблення фінансового суверенітету у фінансовій сфері, у якій приватний капітал має більше ресурсів, ніж центральні банки. А приватний капітал визначає ситуацію на світовому фінансовому ринку у більшості розвинутих країн світу. Внаслідок стихійних процесів глобалізації посилюються диспропорції у світовій економіці. Олігопольні структури не в стані регулювати стихійні процеси світового ринку, які набувають щораз непередбачуванішого характеру.

Як результат глобалізації йде зниження ролі національних держав. Йде поступове зниження впливу стосовно забезпечення конкурентного порядку. На своїх територіях зменшилася дієвість багатьох напрацьованих механізмів контролю за діяльністю глобальних компаній, тоді як система наднаціональних конкурентних органів ще не сформувалася. Посилення економічної диктатури може бути певним мотивом для розумного самообмеження в конкурентній боротьбі. При цьому відбувається зміна основних параметрів інвестиційного процесу на всіх рівнях економіки – від мікрорівня і рівня національного господарства до міжнародного рівня та рівня світової економіки. Адже глобалізація відкрила для країн широкі можливості використання зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів. Лібералізація зовнішньоекономічної діяльності стала необхідною умовою глобалізації інвестиційного

ринку та консолідації інвестиційного простору. Проте технічним засобом глобалізації інвестиційного ринку в часи сучасних викликів все ж виступає економічна диктатура.

Відомо, що в умовах глобалізації роль власників зростає, а їхня відповідальність перед суспільством послаблюється. Здає свої позиції некерований капітал окремих держав, у тому числі України. Разом з цим глобалізація фінансового ринку призводить до порушення стабільності і передбачуваності, до фінансової кризи, а відміна режиму фіксованих валютних курсів веде до розмивання кордонів, насамперед, замкнутих національних просторів, стимулює експансію іноземного капіталу на національних фінансових ринках. Усе це стає на шляху впровадження економічної диктатури, зокрема дає змогу спекулювати на зміні курсів валют. А посилення конкуренції на світовому ринку банківських послуг, зниження рентабельності банківських операцій і зменшення банківської маржі спонукатиме до переходу в режим дерегулювання сфери фінансової діяльності, тобто зняття обмежень з розміру відсоткових ставок, зниження податків і комісійних зборів з фінансових трансакцій, відкриття іноземним банкам доступу на внутрішній фінансовий ринок, дозвіл страховим компаніям конкурувати з банками.

Отож дерегулювання фінансового ринку – це ще одна перешкода на шляху країни до економічної диктатури. Тому в умовах економічної диктатури у разі ухвалення будь-якого політичного рішення варто врахувати його міжнародні аспекти, в протилежному випадку це рішення виявиться не виконуваним.

Дерегуляція – це насамперед ліквідація інституту спецекопортів і скасування делегування йому урядом виключного права на експорт продукції військового та подвійного призначення. Створювалися зазначені посередники саме для того, щоб контролювати фінансові потоки у цій сфері. Підприємства-виробники повинні отримати право самостійно реалізувати свою продукцію на зовнішньому ринку.

Реформування економіки, зокрема ВПК, за допомогою економічної диктатури дозволить випереджати противника в темпах модернізації бойової складової, а також розширювати арсенал засобів впливу на нього аж до повного вигнання окупантів з української землі. Лише після цього – після відновлення державного суверенітету України на окупованих нині територіях й забезпечення повного контролю над східним кордоном, – можна вести мову про відновлення функціонування територіальних управлінь центральних органів виконавчої влади України та відродження Донбасу.

Для відродження Донбасу Е. Лібанова [3, с. 37–38] пропонує реалізацію на його територіях проєктів публічно-приватного партнерства з розвитком окремих галузей економіки. Це потребує використання переваг інвестиційно-інноваційної інфраструктури за допомогою створення індустріальних, зокрема енергетичних, технологічних і наукових парків.

Екстремальні умови прискорюють можливість втрати державних важелів. Щораз більше проявляється тенденція до передавання державних функцій регулювання, зокрема валютно-фінансової сфери, на наддержавний рівень. Крім цього, розвиток процесів глобалізації підштовхує держави до більшої координації їхньої політики в галузі правового регулювання

інформаційного простору, екології, боротьби з тероризмом як світовим, так і локальним – російським. Тому і антитерористична операція проти російського тероризму на Донеччині може бути більш успішною за умов ведення і функціонування державної економічної диктатури в Україні.

Економічна диктатура стає на перешкоді, коли за умов глобалізації суспільство відчуває переважання, викликані послабленням або розривом традиційних економічних і соціальних зв'язків, соціальними розмежуваннями, що потребує посилення ролі держави як гаранта соціальної стабільності, більш ефективної ролі держави. Це спонукає державу коректувати свою економічну політику насамперед через підвищення науково-технічного потенціалу, інтелектуального і професійного рівня робочої сили, стимулювання розвитку інноваційної структури тощо. Адже чим вищий ступінь економічної й соціальної консолідації суспільства і чим повніше реалізуються його внутрішні ресурси, тим більше воно здатне використати переваги інтеграційних зв'язків, не відмовляючись від тимчасової економічної диктатури, особливо в умовах війни.

У збереженні державності за умови стабілізації особливого значення надається процесам регіоналізації, як економічному федералізму без політичного забарвлення. Йдеться про збереження раціонального використання ресурсного потенціалу регіонів і вирішення на цих засадах соціально-економічних проблем населення, зменшення залежності регіонів від центру, поєднання інтересів держави й кожного регіону зокрема. А високоефективна, стабільно орієнтована економіка усіх регіонів України забезпечить високий рівень життя населення, мотивацію до трудової та підприємницької діяльності.

Роль держави у воєнний період, який вимагає прийняття і реалізацію не завжди популярних, але чітко скоординованих і виправданих з погляду найближчої перспективи рішень, багаторазово зростає. І тут закладена найбільш глибока суперечність усього етапу переходу України до ринкової економіки. Про це свідчать і процеси приватизації в Україні, які характеризуються очевидними ірраціональністю та сумнівною прозорістю. Тому, найважливіше значення для виходу України з кризи мають сприяння розвитку внутрішнього ринку капіталів, створення для цього необхідних економічних, соціальних та політичних передумов, визначення принципів довгострокових завдань та їх поетапне вирішення в умовах війни.

Економічна диктатура, надмірне державне втручання може стати реальною загрозою нормальному функціонуванню ринкової системи. Ця загроза зумовила появу ідей ліберально-ринкових систем. Найвпливовішим теоретиком лібералізму став Фрідріх Августин фон Хайек [4, с. 92-93]. Ринок є своєрідним інформаційним механізмом, що забезпечує одержання не фрагментарного, а системного знання про економіку, без якої неможлива ефективна господарська діяльність. Як стверджує Ф. А. фон Хайек, спонтанний характер ринкового порядку означає, що втручання у нього може підірвати механізм ринку.

Вітчизняний досвід реформування економіки свідчить, що не можна розраховувати на те, що ринок сам усе залагодить, тому що ринки не завжди діють ефективно, особливо у суспільному виробництві. Тому роль

державного регулювання економічних процесів розвитку підприємництва України повинна бути набагато вища, ніж у вже ринково-розвинених країнах Заходу, оскільки наша держава ще, на жаль, далека від ідеалу вільного ринку. [5, с. 53] До того ж в Україні реформи проходять в умовах війни з РФ – Московією. Це вимагає ще більш обґрунтованих підходів регулювання національної економіки.

Існуюча нестабільність потребує продовжити вдосконалення процесу розподілу сукупного доходу держави, проведення міжнародної економічної політики, стабілізації економіки за допомогою макроекономічних інструментів. До того ж варто поєднати ринкове регулювання з державним впливом на економіку, а саме: в період глибокого спаду використати бюджетні важелі, а за умови піднесення – кредитно-грошові.

На сьогодні в умовах пандемії конкурентну перевагу мають ті підприємства, які вміють пристосовуватись. Щоправда чимало гравців, які не витримають конкуренції, підуть з ринку. На їх місця прийдуть інші – діджиталізованіші. Проте це в меншій мірі стосується олігархів, які значну частину громадського ресурсу відкачують на себе. При цьому, чим багатший олігарх, тим більше ресурсів витрачає держава. Отож основою боротьби з олігархією повинна стати насамперед державна політика через їх подрібнення.

Економічна диктатура повинна встановитись і через розпуск владних економічних угруповань – деолігархізації. Адже головною особливістю олігархічних груп в Україні є те, що вони сформовані в результаті приватизації, яка відбувалася на безплатних і неконкурентних умовах. Майже кожен з олігархів не стільки сформував, як «зібрав» бізнес шляхом поступового поширення контролю над достатньо великою кількістю колишніх державних підприємств. Зрозуміло, що такі особи не позбавлені певних талантів, проте ці таланти мало пов'язані з підприємництвом і, як правило, вони дуже суперечать цивілізованим нормам конкуренції. Тому українських олігархів не можна назвати підприємцями чи бізнесменами у тому значенні, як це прийнято у цивілізованих країнах. Тим більше їх не можна порівнювати із західними мільярдерами, більшість з яких зробили помітний особистий внесок у розвиток сучасної цивілізації. Тому, деолігархізація є необхідною умовою економічної диктатури в нинішніх українських реаліях. В цьому полягає суть реформування нинішньої української економіки, на що так надіються наші партнери: США, ЄС і ряд інших прогресивних країн, які щиро допомагають Україні в боротьбі з російським агресором. Проте імітація реформ підриває довіру наших партнерів і серйозно знижує можливість отримати західну військову допомогу, створити ефективні Збройні сили й комплексну розвідувальну систему.

Також економічна диктатура повинна сприяти децентралізації. Адже децентралізація це перш за все державно-приватне партнерство, яке, до речі, у нас майже не розвивається. Річ у тім, що високопосадовці прагнуть реалізувати такі можливості на своєму макро-рівні, намагаючись залучити до реалізації гігантських об'єктів інфраструктури макроінвесторів. Останні, своєю чергою, грошей не дають через воєнні дії на Сході України. Виправити ситуацію мала б держава через певний диктат.

Повна державна самостійність України дає можливість уряду регулювати фінансову систему, запроваджувати мінімальні соціальні стандарти. Проте без впровадження економічної диктатури керувати господарством в цілому щораз стає важче. Ось чому на даному етапі – в умовах війни з РФ – для України таким важливим є членство у Світовому банку. Інституційна система та дієві форми й механізми співпраці зі Світовим банком є важливим аспектом, від ступеня досконалості якого залежать не тільки результативність відносин з цією організацією, але й розвиток економіки країни загалом. Проте, незважаючи на великий обсяг різноманітних законодавчих документів і положень, механізми залучення та використання коштів Банку залишаються недосконалими, що призводить до нерационального використання запозичених коштів та значно зменшує ефективність проєктів, що реалізуються з їх використанням, як для бюджету, так і для соціально-економічного розвитку країни. Суттєвими проблемами є невиконання бюджетних проєктів, недотримання графіків їх підготовки та реалізації, недосягнення зазначених в проєктах цілей. Це також стосується питань контролю за цільовим використанням коштів, позик, установлення прозорих і гармонізованих з правилами Банку процедур підготовки та упровадження проєктів. Будь-які зміни в цьому напрямі неможливі поза міжнародними рамками. Однак ці рамки не в силі контролювати світову фінансову систему, а реальну економіку розвивають фінансові спекуляції, на шляху яких стоїтиме економічна диктатура.

В екстремальних умовах – умовах війни – посилюється переливання капіталу за кордон, що дає змогу іноземним компаніям захопити керівні позиції на вітчизняному внутрішньому ринку, здобувши контрольний пакет акцій підприємств і, навіть, припинити їхнє функціонування. Тут необхідне дієве посилення контролю з боку держави.

Впровадження економічної диктатури особливо доречно в нинішній українській валютно-фінансовій системі. Адже тут знецінення фінансової валюти ніяк не призводить до адекватного збільшення експорту. Парадокс. І головними причинами такого парадоксу є корупція та бюрократія. Отож для того, щоб використати можливості зростання експорту в часі знецінення національної валюти держава повинна насамперед проявити диктат стосовно корупції наших служб на кордонах країни, а також бюрократії, наслідком чого

є пасивність українського бізнесу щодо відкриття ринків в умовах діяння зони вільної торгівлі.

Економічна диктатура в умовах війни – це і заборонні методи, зокрема, заборона вивезення необробленої сировини могла б стати інструментом стимулювання промислового виробництва.

Несприятливим фактором в економіці є неузгодженість дій державних структур, яка використовується тіньовими структурами, що одержують простір до зростання, до розкрадання державного і колективного майна, ухилення від сплати податків, шахрайства з фінансовими ресурсами і зростанням фіктивного підприємництва. За таких умов підприємництво у сфері матеріального виробництва зменшується, а частка підприємств, які займаються гуртовою та роздрібною торгівлею, посередництвом зростає.

В такому стані необхідно вживати ургентні заходи, спрямовані на поживлення підприємницької та інвестиційної діяльності, зниження боргового навантаження на основі створення можливостей для розвитку інновацій та розбудові високотехнологічного підприємницького сектору.

Висновки. В умовах посилення проблем, що постають перед сучасною глобалізованою економікою, зростає кількість серйозних викликів і для економіки України. За таких обставин виникає необхідність вироблення дієвого інструментарію державного регулювання економічних процесів в Україні, аж до запровадження окремих елементів економічної диктатури. Це повинно проявитися зокрема в посиленні державного прогнозування та програмного планування економічного розвитку; підвищенні контролю та впливу на фінансові ринки; боротьбі з такими негативними явищами як тінізація, корупція, олігархізація у її негативних формах; моделюванні антикризових заходів; контролі за зовнішньоекономічною діяльністю різних суб'єктів господарювання; виборі пріоритетних напрямків розвитку в сфері економіки, що посилюють обороноздатність країни; створенні ефективної системи гарантій для зовнішнього та внутрішнього інвестора; державному інвестуванні в економіку та створенні індустріальних парків у формі державно-приватного партнерства; сприянні економічній свободі та економічній децентралізації регіонів в Україні. Лише окреслений механізм (на перший погляд заходів надмірного державного регулювання) може слугувати дієвим засобом економічного прориву української економіки.

Список використаних джерел:

1. Україна – 2030. Стратегія зміни майбутнього. Економіка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ukraina-2030-strategiya-zmini-maybutnogo> (дата звернення: 06.06.2021).
2. Михасюк І., Чаус В. Регулювання національної економіки в екстремальних умовах (в умовах війни) : монографія. Львів : Апріорі, 2016. С. 187.
3. Лібанова Е. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і напрямів дій. *Світогляд*. 2016. № 4 (60). С. 37–39.
4. Хайск Ф.А. Право, законодавство та свобода: нове викладення широких принципів справедливості та політичної економії: у 3-х т. Т.1. Правила та порядок / пер. з англ. Н. Комарова. Київ : Сфера, 1999. С. 92–93.
5. Михасюк І., Косович Б. Державне регулювання сучасних тенденцій розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. *Вісник Львівського університету (серія економічна)*. 2019. Випуск 57. С. 49–59.

References:

1. Ukraine – 2030. Stratehiia zminy maibutnoho [Ukraine – 2030. Strategy for changing the future]. (2021) Ekonomika. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ukraina-2030-strategiya-zmini-maybutnogo> (accessed 06 June 2021)

2. Mykhasiuk I., Chaus V. (2016) *Rehulivannia natsionalnoi ekonomiky v ekstremalnykh umovakh (v umovakh viiny): monohrafiia* [Regulation of the national economy in extreme conditions (in conditions of war)]. Lviv: Apriori, p. 187. (in Ukrainian)
3. Libanova E. (2016) Vidrozhennia Donbasu: otsinka sotsialno-ekonomichnykh vtrat i napriamiv dii [Revival of Donbass: assessment of socio-economic losses and directions of action]. *Svitohliad*, no. 4 (60), pp. 37–39.
4. Khaiiek F.A. (1999) *Pravo, zakonodavstvo ta svoboda: nove vykladennia shyrokykh pryntsyypiv spravedlyvosti ta politychnoi ekonomii* [Law, Legislation and Freedom: A New Statement of the Broad Principles of Justice and Political Economy] u 3-kh t. T.1. *Pravyla ta poriadok* / per. z anhl. N. Komarova. Kyiv: Sfera, pp. 92–93. (in Ukrainian)
5. Mykhasiuk I., Kosovych B. (2019) Derzhavne rehulivannia suchasnykh tendentsii rozvytku pidpriemnytstva, torhivli ta birzhovoi diialnosti [State regulation of modern trends of entrepreneurship, trade and exchange activities development]. *Visnyk Lvivskoho universytetu (seriia ekonomichna)*, vol. 57, pp. 49–59.